

รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย
 Model and process of Sangha Education Management
 for Reserving of Thai social

ไพวรรณ ปุริมาตร และ เบนญญาภา อัจฉฤกษ์

Paiwan purimart and Benyapa Atcharoek

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus

Email : paiwanpuri@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย 2) ศึกษากระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย และ 3) วิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์รองรับการพัฒนาสังคมไทย ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนในสถาบันการศึกษาของพระสงฆ์ แผนกธรรม-บาลี และระดับอุดมศึกษา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย มีระดับปฏิบัติที่มีอยู่จริง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร และน้อยที่สุด ด้านสื่อการเรียนการสอน และมีระดับปฏิบัติที่ต้องการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร และน้อยที่สุด ด้านการวัดและประเมินผล และรูปแบบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) เป็นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ตามอิสระของการจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียน 2) เป็นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ไม่เป็นอิสระมีหลักสูตรและการวัดผลประเมินผล ภายใต้ควบคุมการกำกับดูแลของมหาเถรสมาคมซึ่งแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆในการกำกับดูแล 2. กระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ผู้ที่มีความประสงค์จากเข้ารับการศึกษาในคณะสงฆ์ ขั้นที่ 2 ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาอบรมเรียนรู้พัฒนาตนเอง ขั้นตอนที่ 3 ผู้เรียนที่ผ่านการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองกลายเป็นพระสงฆ์ต้นแบบ 3. การวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์รองรับการพัฒนาสังคมไทย แบ่งเป็น 2 รูปแบบ 1) รูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์แบบอิสระ 2) รูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม

คำสำคัญ : รูปแบบ, กระบวนการ, การพัฒนาสังคมไทย

Abstract

This research has the objectives to; 1) study the model of education management of *Buddhist Sangha* to support Thai Society Development 2) study of education management for the *Buddhist Sangha* and 3) Analyze the model and processes of education for the *Buddhist Sangha*. Used research methodology is mixed method, the sample group such as the learner in education institute of the *Buddhist Sangha* of Dhamma-Pali Sector and higher education level for 400 persons the tool that used such as inquiry from and interview form statistic that used are percentage means and standard deviation

The research result is found that 1. model of education management of *Buddhist Sangha* to support Thai Society Development; real operation level in overall was in a much level with highest level such as curriculum and lowest level is instruction media and requirement operation in overall was in a much level with highest level such as curriculum and lowest level is evaluation and assessment. Model of education management for the Buddhist Sangha is divided as 2 models such as 1) education management for the Buddhist Sangha by independence to improve the learner 2) as education management for the Buddhist Sangha not freely has some curriculum and evaluation and assessment that under controlling by The Sangha Supreme Council of Thailand there divided the division in controlling tasks 2. educational process of the Buddhist Sangha to support Thai social development is divided as 3 steps; Step 1st the person who requires to enroll in Buddhist Sangha, Step 2nd the learner can select self-learning Step 3rd the learner pass their learning and improve to be the prototype Buddhist Sangha 3. Analytic the model and education management for the Buddhist Sangha to support Thai Society Development is divided as 2 models; 1) model of education management for Buddhist Sangha by independence 2) model of education management for Buddhist Sangha that affect to Social Development

Keywords : Model, process, Reserving of Thai social

บทนำ

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษามาแล้วถึง 3 ครั้ง โดยเริ่มตั้งแต่ สมัยล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 ได้ทรงปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งสร้างความทันสมัยและอ้างความเป็นเอกราชของชาติ ส่วน ครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2520 หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปฏิรูปการศึกษาจึง เป็นการมุ่งสร้างการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม และในครั้งที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2542 มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 เป็นการมุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ใน กระแสโลกาภิวัตน์ ควบคู่ไปกับการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และสำหรับในครั้งนี้นับว่า เป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2552 โดยมุ่งเน้น การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการ ศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคน ได้ เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย อย่างมีคุณภาพ และเท่าเทียมกันในทุกระดับ/ ประเภทการศึกษา (อัญญรัตน์ นาเมือง, 2553)

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยตามปรัชญาการศึกษาคณะสงฆ์ของหลวงปู่พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงการศึกษาและความหมายของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษา” ที่แท้จริงมีลักษณะหรือมีความหมายเป็น พิเศษอยู่ คือต้องดูออกมามากข้างใน แล้วแก้ปัญหาข้างนอก คำว่าศึกษา หรือ สึกขา รวมความหมายแล้ว ท่านกล่าวคือการ ดูตัวเอง เห็นตัวเอง รู้จักตัวเอง จึงจะเรียกว่า สึกขา คำว่า ศึกษาในภาษาไทยอาจจะ แคลบไป ภาษาบาลีว่า สึกขา ในภาษาสันสกฤตเรียกว่า ศึกษา คำ 3 คำ นี้แม้จะต่างกันโดยเสียหรือโดย พยัญชนะก็เป็นคำเดียวกัน คำว่า สึกขา ในภาษาบาลี หมายถึงการประพฤติปฏิบัติ กระทำเพื่อให้ดับทุกข์ สิ้นเชิง รวมถึงความรู้ด้วย เพราะฉะนั้นความรู้กับการปฏิบัติต้องไปด้วยกัน ไม่แยกกัน มีความมุ่งหมายคือ การดับทุกข์ ถ้าจะกล่าว ตามภาษาบาลี คำว่าสึกขา-สึกขา มาจากคำว่า สะ แปลว่าเอง อิกขะ แปลว่าดู-เห็น

สะ+อิกขะ รวมกันเป็น สิกขะคือ สิกขา แปลว่าผู้ดูเอง เห็นเอง คือเห็นภายในให้ทั่วพร้อม (พุทธทาสภิกขุ, 2533)

จากทรรศนะของพุทธทาสภิกขุ ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาคือต้องเป็นไปเพื่อกระตุ้น เพื่อไปสู่การดับทุกข์ ให้การศึกษาหันกลับมามองถึงธรรมชาติภายในตัวของมนุษย์ว่าเป็นอย่างไร แทนที่การศึกษาจะมุ่งเน้นการพัฒนา หรือให้ความสนใจกับสิ่งอื่นที่นอกเหนือจาก การส่งเสริมคุณค่าที่อยู่ภายในตัวตนของแต่ละคน เพราะมีฉะนั้น การศึกษาก็ไม่สามารถนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ พุทธทาสภิกขุ จึงต้องการให้การศึกษา เป็นไปเพื่อการดับทุกข์ จึงต้องเริ่มจากการมีศีล มีสมาธิ และปัญญา ซึ่งก็ต้องเกิดจากการฝึกฝนอบรมอย่างครอบคลุม หรือการให้ความสำคัญอย่างจริงจัง และเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปฏิบัติจากหลักวิชา เพราะเพียงแต่วิชาอย่างเดียวหากขาดการปฏิบัติ จะเป็นการทำให้การศึกษาเป็นไปในทางที่ผิดงาม เพราะการศึกษาเป็นไปเพื่อการพ้นทุกข์ หรือการศึกษาที่สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์ที่เชื่อว่า สามารถฝึกฝนพัฒนาได้ ให้เป็นยิ่งกว่าการเป็นมนุษย์ทั่วไป นอกจากนี้การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยมีวัตถุประสงค์ทำให้ชีวิตทุกชีวิตได้เข้าถึงความมีอิสระภาพทำให้ชีวิตหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของปัจจัยภายนอกให้มากที่สุด และมีความเป็นใหญ่ในตัวเอง กำหนดความเป็นอยู่ของตนให้ได้มากที่สุด การศึกษาจึงเป็นกิจกรรมของชีวิตโดยชีวิต และเพื่อชีวิต บนฐานความคิดข้างต้น กระบวนการจัดการศึกษา การมีความรู้ การปรับตัว การรู้จัก และเข้าถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของตนกับสิ่งแวดล้อม (พระธรรมปิฎก,(ป.อ. ปยุตโต), 2540) การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์จึงมีรูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษา พัฒนาสังคมไทยบนพื้นฐานการสร้างองค์ความรู้ทั้งปัจเจกบุคคล และคณะบุคคล ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ปรับตัวรองรับสภาพความเป็นจริงที่ตนเองเผชิญอยู่อย่างเข้าใจและมีความสุข

การศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ ประเภทแรก คือการศึกษาที่ปรับปรุงจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางโลก มีสองระดับคือ 1. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (ม.1 – ม.6) 2. การศึกษาระดับอุดมศึกษา สองสถาบัน คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฝ่ายมหานิกาย) และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (ฝ่ายธรรมยุต) ประเภทที่สอง คือการศึกษาเฉพาะด้านหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ไม่มีวิชาสามัญศึกษาเข้าไปปะปน แยกออกเป็น 1. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกนักระรม 2. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งได้รับการรับรองสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับของรัฐบาล และเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 มีสิทธิ์เท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยอื่นของรัฐ สามารถจัดการเรียนการสอนได้ทั้ง บรรพชิต และฆราวาส เช่นเดียวกับปริยัติธรรมแผนกสามัญ มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 ร่องรับ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ยังได้รับการรับรองว่าเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ ตามหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2542 อยู่ใน การดูแลของสำนักงานพระพุทธ ศาสนา ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ต่างจาก นักระรม-บาลี ที่ยังขึ้นตรงต่อมหาเถรสมาคม โดยมี แม่กองธรรมสนามหลวง และแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ทำหน้าที่กำหนดวัน / เวลา / สถานที่ สำหรับสอบ และตรวจข้อสอบเท่านั้น แต่ไม่มีส่วนช่วยในการจัดการเรียน การสอน ไม่มีการปรับปรุงหลักสูตรใดๆ ยังคงยึดหลักสูตรเดิมที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงปรับปรุงไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ที่ยังคงเน้นการท่องจำ สอบปีละครั้ง ไม่มีการวัดผลประเมินผลทั้งผู้เรียนและผู้สอนในระหว่างภาคเรียน ปัญหาหลักๆที่มหาเถรสมาคมไม่เคยแก้ไข หรือทำให้เป็นระบบคือ การไม่มีหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนักระรมและบาลี โดยเฉพาะบาลี ที่ไม่มีการจัดทำภาษาไทยที่ใช้ในการแปลภาษาบาลี แม้ทุกสำนักจะใช้ตำราภาษาบาลีเล่มเดียวกันทั่วประเทศ แต่กลับไม่มีตำราแปลเป็นภาษาไทยที่เป็น

หลักสูตรเดียวกัน กลายเป็นการเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มเอกชนบางรายที่ทำหนังสือแปลมาขายให้สำนักเรียนทั่วประเทศ สร้างภาระทั้งค่าจ้างครู ค่าจัดซื้อจัดหาหนังสือ และค่าดูแลนักเรียนให้เป็นภาระของเจ้าสำนัก การศึกษานักธรรม-บาลี ยังจำเป็นต้องโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ เพราะพระนักปกครองในระบบของมหาเถรสมาคม และระบบการเลื่อนสมณศักดิ์ ต้องมีวุฒินักธรรม-บาลีคอยกำกับ ทำให้คณะสงฆ์เองยังต้องรักษาระบบการศึกษาไว้

การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทับซ้อนกันการเพิ่มขึ้นของแผนกนักธรรมและแผนกสามัญ บวกกับการเรียนบาลีที่มีมาก่อน ทำให้ปัจจุบันการศึกษาขั้นพื้นฐานของวัดนั้นมีถึง 3 แผนกคือ สายสามัญ นักธรรม และบาลี ข้อมูลสถิติการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการปี 2558 ระบุว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรมและบาลีมีนักเรียน/สำนักศาสนศึกษา ทั้งหมด 10,572 แห่ง (บางแห่งใช้สำนักเรียนกับสำนักศาสนศึกษาร่วมกัน) ครูนักธรรม 3,500 คน ครูบาลี 1,500 คน ในขณะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมีโรงเรียน 405 โรง ครูสอน 4,518 คน (สมคิด แสงจันทร์, 2558)

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นการผสมผสานระหว่างองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ มุ่งพัฒนาจิตใจของประชาชนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคง มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้กระบวนการพัฒนาตัวบุคคลให้สมดุลกัน คือ พัฒนาด้านจิตใจ ด้านความรู้ วิชาการ และการทำงาน สามารถที่จะสนองตอบการเผชิญปัญหาที่หลากหลายในศตวรรษที่ 21 ได้ตั้งนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์รองรับการพัฒนาสังคมไทยการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดต้นแบบของการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์นโยบายแผนการจัดการศึกษาสำหรับการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์รองรับการพัฒนาสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research)

ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนในสถาบันการศึกษาของพระสงฆ์ แผนกธรรม-บาลี จำนวน 2,071,719 รูป/คน ระดับอุดมศึกษา 35,711 รูป/คน รวมจำนวน 169,8403 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนในสถาบันการศึกษาของพระสงฆ์ แผนกธรรม-บาลี และระดับอุดมศึกษา จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบ แบ่งสัดส่วน ของ Taro Yamane (ยูทช โทยวรรณ์, 2553) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. กลุ่มผู้บริหารสถาบันการศึกษานักธรรมบาลี ปริยัติสามัญและมหาวิทยาลัยสงฆ์จำนวน 10 รูป/คน

2. กลุ่มชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม จำนวน 10 รูป/คน

3. กลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จำนวน 10 รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากผู้มีส่วนได้เสียกับการศึกษาคณะสงฆ์ จำนวน 12 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูล เชิงประจักษ์และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสังเกต และแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของเนื้อหาการวิจัยและวิเคราะห์สาระสำคัญจากนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการแล้วได้ร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย

1) รูปแบบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย มีระดับปฏิบัติที่มีอยู่จริงภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับสูงที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมาได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน และมีระดับปฏิบัติที่ต้องการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับสูงที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมาได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ คะนิงนิตย์ จันทบุตร (2543) ได้วิจัยเรื่อง แนวคิดทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย พบว่าแนวคิดทิศทางการศึกษาคณะสงฆ์ด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี-ธรรม ก็คือ พิจารณาปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้มาตรฐานโดยสอดคล้องหลักสูตรบาลีลงในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเดิมเน้นท่องจำมาเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์ธรรม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้พระสงฆ์มีความรู้เท่าทันต่อสภาวะปัจจุบัน สามารถที่จะนำความรู้ทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์เผยแพร่ให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าใจมองเห็นคุณค่าส่งเสริมมาตรฐานครูอาจารย์ผู้สอน ปรับปรุงคุณภาพด้านการเรียนการสอน ให้ครูอาจารย์ได้รับการยอมรับอย่างมีศักดิ์ศรี และมีสวัสดิการในการเลี้ยงชีพอย่างพอเพียง ระดมทรัพยากรแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษา รัฐควรเกื้อหนุนการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาโลก

2) รูปแบบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ตามลักษณะการจัดการ

รูปแบบที่ 1 เป็นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ตามอิสระของการจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของวัดที่เน้นการปฏิบัติกรรมฐานและหมู่บ้านเน้นปฏิบัติกรรมฐานจัดการเรียนการสอนอย่างอิสระตามลักษณะเฉพาะของผู้สอน การวัดผลและประเมินผลจากการเรียนการสอนมีลักษณะของการสอบอารมณ์ผู้เรียนควบคู่กับการให้คำแนะนำด้านการปฏิบัติมุ่งยกระดับจิต ตัดขาดจากกิเลสที่ครอบงำจิตใจ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสนองต่อความต้องการของสมาชิกในสังคมไทยที่แสวงหาความสงบสุข หลีกหนีความวุ่นวายทางสังคม นำแนวทางการปฏิบัติกลับมาสู่การใช้ชีวิตประจำวันที่ปล่อยวางจากความทุกข์ยากของจิตใจ ผลจากการปฏิบัติกรรมฐานและยกระดับจิตช่วยให้ผู้ปฏิบัติใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันในลักษณะของการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันสนองต่อความต้องการของสังคมผู้สูงอายุและ

สังคมอุดมคติในอนาคต สอดคล้องกับ กองแผนงานการศึกษา (2550) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เป็นส่วนใหญ่แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ คันถุระ 1 วิปัสสนาธุระ 1 คันถุระนั้น เรียนหนัก เริ่มต้นด้วยการเรียนภาษาบาลีและแปลพระไตรปิฎก พยายามให้อ่านออกแปลได้คั่นคว่ำให้แตกฉานส่วนวิปัสสนาธุระนั้น หนักนึ่ง โดยการเรียนทางสมาธิวิปัสสนากรรมฐาน ทำให้ใจสะอาดปราศจากกิเลสทั้งปวง การศึกษาเมื่อแบ่งออกเป็นลำดับขั้น คือ ปรียติ การศึกษาเล่าเรียนหลักทฤษฎี คัมภีร์ต่างๆ เช่น พระไตรปิฎก อรรถกถา ฯลฯ ปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักคำสอนที่ได้เล่าเรียนมาอย่างดีแล้ว ปฏิเวธ คือ การรู้แจ้งภายหลังจากบรรลุผลการปฏิบัติ

รูปแบบที่ 2 เป็นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่เป็นอิสระมีหลักสูตรและการวัดผลประเมินผลภายใต้ควบคุมการกำกับดูแลของมหาเถรสมาคมซึ่งแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆในการกำกับดูแล ได้แก่ การศึกษานักธรรม การศึกษาบาลี การศึกษาแผนกสามัญ และอุดมศึกษา การวัดและประเมินผล เชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาของคฤหัสถ์ที่มีเกณฑ์การวัดผลประเมินผลที่ชัดเจนคณะสงฆ์ได้นำกฎเกณฑ์ดังกล่าวมาปฏิบัติก่อให้เกิดการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ที่ขาดอิสระ การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งแบบเป็นอิสระและอิงเกณฑ์ การจัดการศึกษาของคฤหัสถ์ภายใต้การควบคุมดูแลของมหาเถรสมาคมและส่วนงานของคฤหัสถ์เพื่อกำกับดูแลการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ ทั้งนี้รูปแบบของการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ มุ่งไปที่การพัฒนาสังคม การให้โอกาสแก่ประชาชนไทยที่ขาดโอกาสทางการศึกษาและต้องการใช้การศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนา พัฒนาตนเองพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมไทยได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาคณะสงฆ์ สอดคล้องกับ พระครูพิมลสีลสังวร (2558) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหารในสมัยที่ พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสสธมฺโม) เป็นเจ้าอาวาส พบว่า การบริหารจัดการศึกษาของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ประกอบด้วย การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี จัดการเรียนการสอนนักธรรมชั้น “นวกภูมิ” จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ และด้านการศึกษาสงเคราะห์ รูปแบบ/แนวทางการบริหารจัดการศึกษาของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหารในสมัยที่ พระธรรมปริยัติเวที(สุเทพ ฝุสสธมฺโม) เป็นเจ้าอาวาส ประกอบด้วย รูปแบบ/แนวทาง ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปฏิบัติงาน มีความสามารถในเชิงพัฒนานวัตกรรม และการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลง มีการสื่อสารที่ดี คำนึงถึงการมีส่วนร่วม ของผู้ร่วมงาน จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม แนวทางในการครองตน ครองคน และครองงาน บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้

2. กระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย

กระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อรองรับการพัฒนาสังคมไทย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ผู้ที่มีความประสงค์จากเข้ารับการศึกษาในคณะสงฆ์สามารถแสดงตนโดยการเข้ามาบวชเรียนเป็นพระภิกษุหรือสามเณร ถือศีล 8 ในรูปแบบของการเป็นชี สำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์ที่จะบวชเรียนเป็นพระภิกษุสามเณรสามารถเลือกเป็นศิษย์วัดหรือแจ้งความประสงค์เข้าปฏิบัติธรรมก็สามารถเข้าเรียนรู้ศึกษาธรรมะ หากเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบบูรณาการดำเนินการสมัครเรียนได้โดยตรง ขั้นที่ 2 ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาอบรมเรียนรู้พัฒนาตนเองตามรูปแบบการจัดการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดไว้ให้ผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ รูปแบบที่ 1 เป็นการจัดการเรียนรู้อย่างอิสระของพระสงฆ์ทั้งในรูปแบบของการปฏิบัติธรรมของสายวัดป่า การบวชเพื่อปฏิบัติธรรมช่วงเวลาหนึ่งของสายวัดบ้านนิยมบวชตามประเพณีและบวชระยะสั้น ผู้บวชบางท่านสามารถบวชและสืบต่อพระพุทธศาสนา หากผู้เรียนมีความประสงค์ที่จะเรียนรู้แบบบูรณาการศึกษานักธรรม บาลี การเรียนรู้สายสามัญและอุดมศึกษา สามารถแจ้งความประสงค์และนำผลการเรียนไปสมัครเรียนตามความต้องการ ขั้นตอนที่ 3 ผู้เรียนที่ผ่านการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเอง กลายเป็นพระสงฆ์ต้นแบบให้แก่

พระสงฆ์รุ่นใหม่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ควบคู่กับการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันพระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบของการพัฒนาสังคมไทยจำนวนมาก

ผู้บวชเรียนเน้นศึกษาพระปริยัติธรรมมีการปรับตนเองเข้าสู่สังคมอริยะ ไม่แบ่งชนชั้น กำหนดเพียงให้แสดงความเคารพกันตามลำดับอายุสมาชิกภาพ และมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการ ศึกษาอบรมตลอดจนปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุดที่ชีวิตในสงฆ์จะเข้าถึงได้สถาบันวัดกลายเป็น สถาบันทางการศึกษา เพราะเป็นที่ฝึกหัดอบรม บรรยายภาศภายในวัดรวมถึงวิถีชีวิตของพระสงฆ์ ภายในวัดเป็นบรรยากาศสำหรับฝึกหัดพัฒนาคนและพัฒนาตนให้เดินไปในวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ตามระบบพัฒนาคน 3 ด้าน ที่เรียกว่า ไตรสิกขา ได้แก่ 1. ฝึกฝนพัฒนาในการแสดงออกทางกายและวาจา (อธิศีล) 2. ฝึกฝนพัฒนาด้านคุณภาพสมรรถภาพ และสุขภาพจิต (อธิจิต) 3. ฝึกฝนพัฒนาสมองหรือปัญญา (อธิปัญญา)

3. การวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาคณะสงฆ์รองรับการพัฒนาสังคมไทย

1) รูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์แบบอิสระ

รูปแบบการจัดการศึกษาอิสระของคณะสงฆ์กระบวนการพัฒนาสังคมไทย มีลักษณะของการปรับตัวสอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมที่มีความผันผวนไม่แน่นอน รูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์แบบอิสระนี้จึงสามารถรองรับสถานการณ์ทางสังคมหรือปัญหาสังคมที่เร่งด่วนพร้อมจะแก้ไขปัญหาในระยะสั้น ซึ่งเป็นลักษณะเด่นขององค์กรสงฆ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาของสังคมช่วยเหลือสังคมจนเป็นที่ประจักษ์ อีกทั้งรูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์แบบอิสระนั้นเป็นความสนใจส่วนบุคคลของพระสงฆ์หรือชุมชนที่ตระหนักถึงปัญหาร่วมกัน อาจนำไปสู่การวางแผนพัฒนาสังคมในระยะยาวในลักษณะของการจัดการเชิงกฎหมายหรือจัดกิจกรรมหลักสูตรการเรียนการสอนของท้องถิ่นทุกระดับ การจัดการศึกษาคณะสงฆ์เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชุมชนและสังคมตลอดจนพัฒนาทรัพยากรภายในวัดรองรับการพัฒนาสังคมในมิติต่างๆ ซึ่งการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์แบบอิสระนี้มีลักษณะของเป็นพลวัตมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของสังคมและชุมชน รวมถึงเปลี่ยนแปลงไปตามทรัพยากรบุคคลของรัฐที่จัดการศึกษา สอดคล้องกับ กรมการศาสนา (2531) กล่าวว่า การจัดการการศึกษาของคณะสงฆ์ควรจัดให้มีหลักสูตรศาสนศึกษาเบื้องต้น ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นฐานสำหรับพระภิกษุสามเณร อันเพียงพอที่จะให้เกิดความซาบซึ้งในศาสนคุณและสำนึกในความรับผิดชอบต่อพระศาสนา รู้เข้าใจประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามแนวทางและหลักการสำคัญของพระธรรมวินัยและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตที่ดีงามสงบสุข เป็นพลเมืองดีและสมาชิกที่มีคุณประโยชน์ของสังคมทั้งนี้โดยกำหนดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับบุคคลทุกคนที่บรรพชาอุปสมบทแล้วครองเพศอยู่ยาวนานตั้งแต่ 1 ขึ้นไป

2) รูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม โดยสังคมไทยและสังคมโลก มีปัญหาและอยู่ร่วมกันไม่ได้นำไปสู่ความแตกแยกทางสังคมและความวุ่นวายทางสังคมทุกระดับ เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ขาดการใช้หลักการคิดวิเคราะห์การทำประโยชน์เพื่อสังคมมาปรับใช้ ต้นเหตุของปัญหาดังกล่าวเกิดจากความรู้สึกความต้องการของตนเอง การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์เพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง ไม่สนองตอบความต้องการอยู่ร่วมกันในสังคม สังคมอริยะ รูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เน้นพัฒนาตนเองให้ปล่อยวางทำเพื่อคนอื่น วิธีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองเป็นอริยะบุคคลคิดทำเพื่อคนอื่นได้อย่างสมบูรณ์แบบคือการปฏิบัติวิปัสสนา รูปแบบการเรียนรู้วิปัสสนาพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอริยะบุคคล อริยะชน สร้างสังคมอารยะการอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติวิปัสสนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองยกระดับตนเองให้เป็นผู้ที่มีจิตใจสูง ผลการเรียนรู้ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมสู่การเป็นสังคมอารยะการพึ่งพาและสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิกในสังคมบนความแตกต่างด้วยพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ การจัดการศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ตามหลักไตรสิกขามุ่งพัฒนาปรับปรุงผู้เรียนนำไปสู่การเป็น

ต้นแบบของการพัฒนาสังคมในอนาคต สนองตอบความต้องการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมสอดคล้องกับ พระไพศาล วิสาโล (2533) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบพุทธไว้ว่าการพัฒนาสังคมที่จะ ก่อให้เกิดสันติสุขต้องเป็น การพัฒนาที่ถ่อมมนุษย์เป็นสาระโดยมุ่งให้เกิดพัฒนาการในบุคคลที่ประกอบ กันเป็นสังคม พัฒนาการของบุคคล นี้ ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ภาวนา คือการทำให้เจริญ ซึ่งมี ความหมายต่างจาก วัฒนธรรม ที่แปลว่า รัก การ พัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือการทำให้ สังคมนั้นมีภาวะที่เอื้อให้บุคคลมีชีวิตที่ดำรงมั่น นั้น หมายถึงชีวิตที่ไร้ทุกข์ หลุดพ้นจากความบีบคั้น รัตรึง ทั้งจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน สามารถที่จะ กำหนดความเป็นอยู่ของตนด้วยสติปัญญาและ ความพากเพียรของตนชีวิตเช่นนี้ย่อมไม่ถูกกดดันครอบงำให้จำ กัดอยู่กับตัวเอง จึงมีจิตใจเป็นอิสระ และแผ่กว้างไปยังเพื่อนมนุษย์และสรรพชีวิต ภาวะชีวิตดังกล่าวในทาง พระพุทธศาสนาเรียกว่า อิศรภาพ ซึ่งแปลว่า ความเป็นใหญ่ในตนเอง

สรุป

รูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม พบว่า สังคมไทยและสังคมโลก มีปัญหาและอยู่ร่วมกันไม่ได้นำไปสู่ความแตกแยกทางสังคมและความวุ่นวายทางสังคมทุกระดับ เกิดจาก พฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ขาดการใช้หลักการคิดวิเคราะห์การทำให้ประโยชน์เพื่อสังคมมาปรับใช้ ต้นเหตุ ของปัญหาดังกล่าวเกิดจากความรู้สึกความต้องการของตนเอง การใช้ปัญญาวิเคราะห์เพื่อสนองตอบความ ต้องการของตนเอง ไม่สนองตอบความต้องการอยู่ร่วมกันในสังคม สังคมอริยะ รูปแบบการจัดการศึกษา ของคณะสงฆ์เน้นพัฒนาตนเองให้ปล่อยวางจิตทำเพื่อคนอื่น วิธีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองเป็น อริยะบุคคลคิดทำเพื่อคนอื่นได้อย่างสมบูรณ์แบบคือการปฏิบัติวิปัสสนา รูปแบบการเรียนรู้วิปัสสนาพัฒนา ตนเองสู่ความเป็นอริยะบุคคล อริยะชน สร้างสังคมนอการะอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันสมาชิกในสังคมทั้งในประเทศ ไทยและต่างประเทศต่างแสวงหาองค์ความรู้ที่สนองตอบความต้องการพัฒนาตนเองเน้นทำจิตให้สงบและ ยกกระดับจิตให้มีอิสระจากกิเลส หลังจากได้ร่วมเรียนรู้ หาประสบการณ์งานด้านพระพุทธศาสนาและการ พัฒนาสังคม ดังนี้

1. ฝรั่งสนใจพระพุทธศาสนามากขึ้น นิยมมาเที่ยวชมวัด ฝึกวิปัสสนา โดยในช่วงที่พักวัดนวมินทร์ราชู ทิศ มีนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย มาขอฝึกกรรมฐาน ชมวัด สอบถามถึงพระพุทธศาสนาและการพัฒนา ตนเอง คำถามคือ พระธรรมทูต เราจะมีที่ทำงานที่สามารถสื่อสาร เป็นภาษาอังกฤษได้ดี ส่วนใหญ่ ท่านมา ช่วยงานเรื่องพิธีกรรมและงานก่อสร้าง มจร เราจะฝึกพระธรรมทูตให้เก่งอย่างไร

2. คนไทย คนลาว คนกัมพูชา ในอเมริกา ส่วนใหญ่ ยังรวมกลุ่มกันได้ดี และช่วยงานวัด งานวัฒนธรรม ของชาวเอเชียได้ดี สามารถสร้างสรรค์งานจนเป็นที่ยอมรับ และทำงานได้หลายระดับ ภาษาดี คำถาม เรา จะ นำคนเก่ง เหล่า นี้ กลับมาช่วยเมืองไทยได้อย่างไร

3. การพัฒนาคมนาคมของอเมริกา เน้นการใช้รถ ใช้ถนนเป็นหลัก ระบบขนส่งมวลชน น่าจะไม่ ก้าวหน้าเท่าไร เช่น รถไฟความเร็วสูง รถใต้ดิน ญี่ปุ่น ภูเก็ต ไม่ได้ ต้นทุนสูง เมืองห่างกันไกล แต่เงินสามารถทำ ได้ เมืองไทยน่าจะเรียนรู้ระบบการขนส่งของจีนและญี่ปุ่นมากกว่า โดยเฉพาะ รถไฟความเร็วสูงสายหลักของ ไทย น่าจะไปได้ดี เนื่องจาก เรามีปัญหาอุบัติเหตุสูงมาก ระบบถนนไม่ดีเท่าอเมริกา ความปลอดภัยเขาดีกว่า ฉะนั้น รถไฟความเร็วสูงจะตอบโจทย์ เมืองไทย

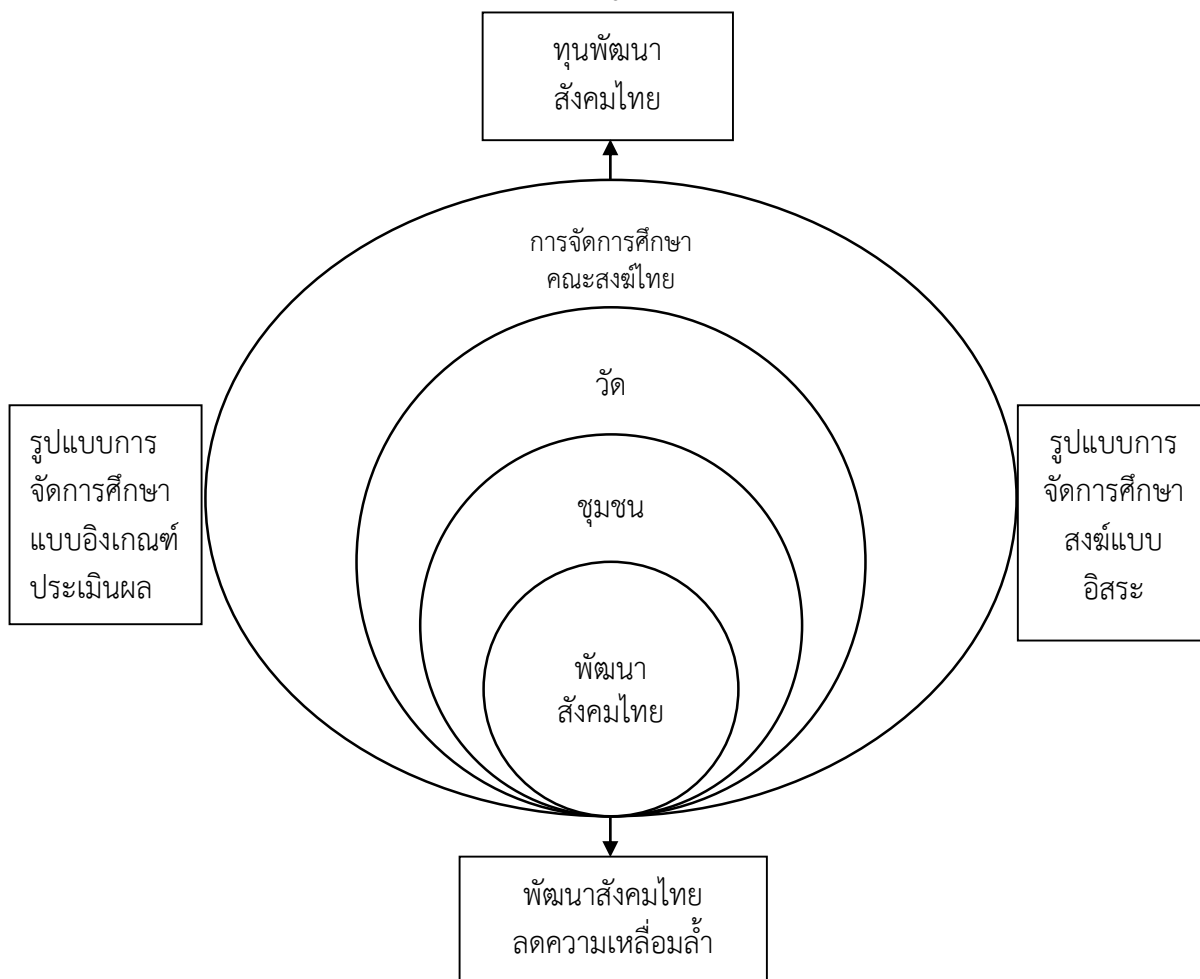
4. สังคมอเมริกา เป็นสังคมปัจเจกสูง ช่วงเป็นวัยรุ่น ไม่ทุกข์มาก โอกาสดี ทำทนาย คนไปอยู่ แต่พอเข้า สู่วัยชรา หรือ หลังทำงาน ความทุกข์เกิดขึ้นมาก เขาจึงแสวงหาความสุขทางจิตใจ มากขึ้น โจทย์ ต่อไป คือ เรา จะสร้างการเรียนรู้ ร่วมกันอย่างไร หลายคนแสวงหาที่จะทำงานเพื่อสังคม ช่วยลดทุกข์ในใจ

5. แนวคิดเมืองต้นแบบ Smart City ของที่อเมริกา เกิดขึ้นในหลายเมือง แต่เน้นเชิงธุรกิจ บ้านเราจะสร้าง Smart City เชิงวัฒนธรรม ได้หรือไม่ ถ้าจะเป็นการผสมผสานทั้งธุรกิจ สังคม และวัฒนธรรม

สุดท้าย การสร้างมาตรฐานของในการทำงานทุกอย่างของอเมริกานั้น เป็นระบบที่ดีมาก ไม่ว่าจะ มาตรฐานด้านอาหาร ความปลอดภัย ระบบขนส่ง และการประกอบอาชีพ สิ่งที่เราจะพัฒนาต่อ คือ การสร้างมาตรฐานและความรับผิดชอบในการทำงานในระดับสูง เพื่อยกมาตรฐานให้เด่นชัดขึ้น ทั้งนี้ จะช่วยให้เราชัดเจนในการทำงาน และมีความรับผิดชอบ

สำนักข่าวที่ทำเนียบขาวประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รายงาน ว่า นายทิม ไรอัน ส.ส.จากรัฐโอไฮโอ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างดี โดยได้ผลักดันให้รัฐสภาอเมริกามีมติเป็นเอกฉันท์ให้การเจริญสติตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อความสงบสุขของประเทศ จนประสบผลสำเร็จรวมทั้งอังกฤษยุโรปก็ดำเนินตามทั้งหมด เพราะพิสูจน์แล้วว่า มีเพียงศาสนาพุทธเท่านั้นที่แก้ปัญหาประเทศได้ รักษาจิตใจคนในชาติได้ มีเหตุและผลที่สามารถพิสูจน์ได้ขอแสดงความยินดีกับพุทธมามะกะทั่วโลก

รูปแบบการเรียนรู้เจริญสติปัญญา ปฏิบัติวิปัสสนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองยกระดับตนเองให้เป็นผู้ที่มีจิตใจสูง ผลการเรียนรู้ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมสู่การเป็นสังคมอารยะการพึ่งพาและสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิกในสังคมบนความแตกต่างด้วยพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ การจัดการศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ตามหลักไตรสิกขามุ่งพัฒนาปรับปรุงผู้เรียนนำไปสู่การเป็นต้นแบบของการพัฒนาสังคมในอนาคต สนองตอบความต้องการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม



แผนภาพที่ 1 โมเดลรูปแบบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์รองรับการพัฒนาสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง : References

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *นโยบายและแผนการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- Department of Religion Ministry of Education. (2007). *Policy and Education Management Plan of Buddhism*. Bangkok : Religious Publishing.
- กองแผนงานการศึกษา. (2531). *สอบบาลีสนามหลวงแผนกบาลี, ฉบับ พ.ศ. 2540-2550*. 11 เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- Education Division. (1988). *Pali Examination Sanam Luang Issue of 1997-2007. 11 books*. Bangkok : Religious Publishing.
- คะนิงนิตย์ จันทบุตร. (2543). *แนวคิดทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย. รายงานการวิจัย*. ศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Khanungnit Chantabutr. (2000). *Concept of Education for Thai Buddhist Sangha. Research reporting*. Buddhist Study of Chulalongkorn University.
- พระครูพิมลสีลสังวร. (2558). *การบริหารจัดการศึกษาของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหารในสมัยที่พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม) เป็นเจ้าอาวาส*, *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(1), 333-350.
- Phra Khru Phimolsilasangworn. (2015). *Educatioj administration for Wat Phra Prathom Chedi Rajaworramahavihara under Phra Thampariyatvethi (Suthep Phussathammo) was the abbot*, *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(1), 333-350.
- พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *ธรรมนุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- Phra Thampitaka, (P.A. Payutto). (1997). *Statute of life and Ethical Buddhist for a good life..*. Bangkok : Religion Publishing.
- พระไพศาล วิสาโล. (2533). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- Phra Phaisan Visalo. (1990). *Buddhist morality and Social Development*. Bangkok : Komol Khimthong Foundation.
- พุทธทาสภิกขุ. (2533). *คู่มืออานาปานสติอย่างสมบูรณ์แบบ*. กรุงเทพมหานคร : สุขใจ.
- Bhuddhathasphikkhu. (1990). *The Complete Guide to Anapanasati*. Bangkok : Sukjai.
- สมคิด แสงจันทร์. (2558). *การจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร : วัดนาพานิช.
- Sonkit Seangthong. (2015). *Education Management for Thai Buddhist Sangha*. Bangkok : Wattanapanich.
- อัญญรัตน์ นาเมือง. (2553). *การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย*. *princess of Naradhiwas University Journal*. 2(2), 112 – 121.
- Anyarat Namueang. (1990). *Revolution of Thai Education*. *princess of Naradhiwas University Journal*. 2(2), 112 – 121.